

EL TERRITORI DES DE LA CIUTAT

Adolf Beltran

El territori fa referència a la terra, sens dubte, però les coses no són tan simples, ni tan evidents. La culpa és de la cultura o de la civilització. Així com el pas del temps a escala geològica, amb la seua parsimònia, ha superposat estrats i ha modelat la terra, el pas del temps històric, més punyent i tibant, ha omplert de sediments el significat de la paraula *territori*. Ja se sap: la història ho guarda tot.

Ens trobem, per tant, davant un concepte que no és fàcil –ni recomanable– de simplificar perquè, a més de la geografia, té accepcions, més o menys metafòriques, en camps com la filosofia, la literatura, la sociologia o la política. Per això parlem de territoris mentals,

de territoris narratius, de territoris culturals o de territoris nacionals. I, és clar, també de territoris naturals. La majoria de nosaltres mentiríem si ara afirmàrem que el nostre, de primeres, no és un «territori urbà». Som homes o dones de ciutat, amb costums ciutadans i mentalitat urbana. La ciutat és el nostre àmbit immediat, o el nostre espai quotidià, en un sentit primordial i pragmàtic.

En el món d'avui, però, l'entorn urbà no es pot entendre sense uns altres dos: l'entorn natural, sobre el qual la urbanitat, per dir-ho així, s'ha escampat com un paràsit insaciable; i l'entorn digital, tan abstracte i tan omnipresent, tan insidiós i tan extraterritorial al mateix

**«LA MAJORIA DE NOSALTRES
MENTIRÍEM SI ARA
AFIRMÀREM QUE EL NOSTRE
NO ÉS UN “TERRITORI URBÀ”.
SOM HOMES I DONES
DE CIUTAT, AMB COSTUMS
CIUTADANS I MENTALITAT
URBANA»**

© Fotos article: Carles Francisc López Vicente

Vista del port de València on es pot apreciar el desenvolupament de la ciutat i com el seu creixement ha anat envaint espais del seu entorn natural.

temps. En realitat, en aquestes alçades del segle XXI, el que podem considerar urbà, ajudat des del tercer entorn, ja no queda circumscrit a l'espai físic de les ciutats. Avui, en bona mesura, «tot és urbà», sobretot pel que afecta als usos i costums. I això fa més ineludible la reflexió sobre el paper que representa l'entorn natural i sobre la manera més convenient d'aplicar les virtuts de la cultura cívica a l'equilibri de les tensions que sacsegen el territori.

M'explicaré. La ciutat fa possible, a més de l'anonimat que proporciona llibertat, l'articulació de la democràcia en una esfera pública on es desenvolupa el debat col·lectiu i la construcció de consensos orientats a l'acció. Al cap i a la fi, és l'acció pública allò que caracteritza genuïnament la condició del ciutadà. No obstant això, també la ciutat és l'escenari de l'especulació econòmica, de la demagògia de masses i de la desigualtat social, un terreny de lluites i de contradiccions.

Així, de les virtuts ciutadanes es deriva l'urbanisme, que és la construcció de la ciutat concertada, debatuda

i controlada democràticament: una ciutat compacta i viva. Dels defectes, per contra, se'n deriva la urbanització, que és l'expansió mercantilista, depredadora i especulativa de la ciutat: una urbs difusa que ha perdut l'ànima. Per a ser precisos, per tant, més que d'«urbanisme salvatge», hauríem de parlar d'«urbanització salvatge». Ordenació del territori i urbanisme, en conseqüència, ens haurien de semblar termes complementaris, davant la devastació que l'especulació immobiliària, amb la seua voracitat sense control, causa tant en la ciutat com en el seu entorn geogràfic.

Probablement, davant aquest panorama el conservacionisme no pot ser l'estratègia desitjable per a tot, encara que siga una actitud cada vegada més imprescindible per a preservar punts i paratges sensibles especialment amenaçats. Del que es tracta és d'alguna cosa més complexa: no sols de la defensa del territori, que també, sinó de la gestió democràtica del territori; no tant de la defensa de la ciutat com de la gestió de-

El projecte urbanístic conegut com el Manhattan de Cullera (Ribera Baixa), que ocuparà el marge esquerre del riu Xúquer, contempla la construcció de 33 torres de fins a 25 altures a més d'un port esportiu a la desembocadura del riu i un hotel de 40 altures.

Vista de Port Saplatja, pedania d'Alboraya (Horta Nord). L'horta d'aquesta localitat ha estat objecte de polèmica en els últims anys per la modificació del pla urbanístic. Les previsions més pessimistes apunten a que Alboraya i València s'uniran en pocs anys a costa dels terrenys agrícoles.

mocràtica de la ciutat. És a dir, el conflicte se centra a recuperar per a l'esfera pública la sobirania sobre l'urbanisme i sobre l'ordenació territorial, ara segrestada per un sistema de decisions tècniques i administratives d'opaques motivacions. I encara més, de reconciliar la cultura de la ciutat amb la del territori. Crec que no dic una barbaritat si afirmo que aquells que no estimen autènticament la ciutat, tampoc no estimen el territori; que només aquells que no consideren la ciutat una mercaderia són capaços de considerar el territori com un patrimoni social per a rebutjar concebre'l com a element consumible en benefici de l'interès privat o corporatiu. El futur del territori depèn, en definitiva, de l'existència d'una societat civil vigorosa.

Però res de tot això es pot fer sense un coneixement del territori actualitzat permanentment, sense que els especialistes de disciplines diverses aporten dades i

**«AQUELLS QUE NO ESTIMEN
AUTÈNTICAMENT LA CIUTAT,
TAMPOC NO ESTIMEN EL
TERRITORI. EL SEU FUTUR
DEPÈN, EN DEFINITIVA,
DE L'EXISTÈNCIA D'UNA
SOCIETAT CIVIL VIGOROSA»**

estudis útils amb dos objectius: mantenir viva la consciència de l'opinió pública sobre la situació i subministrar materials solvents als agents que participen en el debat democràtic.

Va advertir en el seu moment Alfred Korzybski que «el mapa no és el territori». Certament, la paraula no és la cosa, el concepte no pot substituir el fet, les intencions no són accions i la reivindicació no equival exactament a una proposta, però el nostre territori necessita bons mapes, que estableixen els límits i dibuixen la topografia dels perills que l'amenacen, si vol salvar les seues oportunitats. ☺

Adolf Beltran. Periodista i escriptor. Subdelegat del diari *El País* a la Comunitat Valenciana.